

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13062

VER IZ GEVEN STIV

Yitshak Elhanan Rontsh

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

Copyrighted by
INTERNATIONAL WORKERS ORDER
80 Fifth Ave., New York, N. Y.

1 9 3 5

209

1.

בא מיר אין הויז איז געווען פינצטער. די עלעקטריק האָט ניט געארבעט. איך האָב געפרואוּט אַרײַנדרייען אַ נײַ לעמפל, נאָר ס'האָט ניט געהאַלפֿן. באַלד האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז באַ מיין שאַכן האָט אויך ניט געברענגט קיין ליכט. וואָס־זשע טוט מען? מע דאַרף אַראָפֿניין אין קעלער און זען דעם „הענדל־מען“. לויף איך אַראָפֿ אין קעלער. דאָרט איז הייס און פֿאַר־שטיקט. דער נרויסער אויוון האַלט אָפֿן ס'רויסע פֿיערדיקע מויל און וויל — קוילן־שפּיין, נאָך און נאָך.

— כאַווער דזשאָרדזש, אין אונדזער הויז איז אויסגעגאַנגען די עלעק־טריק. וואָס טוט מען?

— וואָס מע טוט? ניי אַרײַן צו סטיוון, כאַווער. אויב ער איז ניטאָ, קום צוריק, וועל איך אויסגעפינען. זאָרג זיך ניט, באַלד וועט זיין ליכט.

אונדזער הויז איז אַנדערש פֿון אַלע איבעריקע הייזער. מיר האָבן ניט קיין לענדלאָרד איבער זיך. עס איז אַ הויז געבויט פֿון אַרבעטער פֿאַר אַרבעטער. דאָ וואוינען זיבן הונדערט פּופּציק פּאַמיליעס. מיר זיינען אַלע כאַוויירים. סײַ די וואָס וואוינען דאָ, סײַ די וואָס אַרבעטן דאָ. אונדזער הויז געפינט זיך אין די בראַנקס, ניו־יאָרק, קעגנאיבער דעם באַמאָאָישן גאַרטן און עס הייסט: די אַרבעטער קאַפּפּעראַטיווע קאַלאָניע.

כאַווער דזשאָרדזש איז דער פֿיערמאַן און כאַווער סטיוו איז געווען דער „הענדימען“. געפונען כאַווער סטיוו, אים דערציילט. ער האָט געזאָגט:

— ביסט געקומען פונקט אין צייט. זיך געקליבן גיין צו אַ מיטינג. גוט. איך וועל גלייך אויסגעפינען, ווייל דזשאָרדזש דאַרף אויפפאַסן אָפֿן אויוון. עס ווערט קאַלט, האָ? אין די הייזער וואו ס'איז ניטאָ קיין וואַרעמקייט, מוז זיין שרעקלעך, האָ? בלויז דזשאָרדזשן איז גוט אין ווינטער — ער דאַרף אַפּילע זיין רעקל אויסטאָן, אזוי הייס איז אים דאָרט.

סטיוו האָט זיך צעלאַכט און די אויגן זיינע האָבן אַ פינגל געטאַן.

סטיוו האָט זיך אַ פּאָקע געטאַן באַם סוויטש־באָרד און ס'איז טאַקע באַלד אומעטום ליכטיק געוואָרן.

אוינמאָל, זונטיק אין דער פרי, קלאַפּט מען אָן אין טיר. — „אַרײַן!“ —
רוף איך אויס. די טיר עפנט זיך און ס'קומען אַרײַן צוויי מענטשן. איך
גיב אַ קוק: אַן עלטערע פרוי און סטיוו.

— וואָס וועט איר זאָגן גוטס? — פּרעג איך זיי.

— היינט איז באַ אונדז אין דער קאַלאָניע אַ הויזזאַמלונג פאַר דער
„פּרױהײט“, — רופט זיך אָפּ דער שמיכלענדיקער סטיוו. — גיב, טאווער,
וויפל דו קענסט.

— איך וועל נעבן — זאָג איך — אויב דו, סטיוו, וועסט פאַר טיר
עפעס איבערלייענען פון דער „פּרױהײט“, וואָל זיין כאַטש אין שורע.
די פרוי לאַכט, סטיוו לאַכט אויך. מיר ווייסן, אז ער איז אַ גריך און
קען ניט קיין אידיש.

— גוט, — שפּאַסט סטיוו. ער נעמט די „פּרױהײט“, האַלט זי פאַר די
אויגן און ליענט אַפּ ענגליש: — די „פּרױהײט“ איז אַן אַרבעטער־צייטונג, די
איינציקע העוואָלוציאָנערע אַרבעטער־צייטונג אַפּ אידיש אין די פאַראייניקטע
שטאַטן. די באַסעס ווילן ניט זיי „פּרױהײט“, ווייל די „פּרױהײט“ וויל ניט
די באַסעס. יעדער אַרבעטער דאַרף העלפן זיין אַרבעטער־צייטונג, ווייל זי
העלפט אים זיך באַפּרייען.

סטיוו לייגט אַוועק בי צייטונג און זאָגט צו מיר אזוי: — איך, אַ גריך,
דו, אַ איד — אַלע אַרבעטער־ברידער. מיר קעמפן צוזאַמען אַפּ דער פיקער־
ליין. דער באַס פאַרשקלאַפּט אַלעמען גלייך. — דאָן נעמט סטיוו אַרויס פון
דער הינטערשטער קעשענע אַ ביכל און ווייזט מיר, אז ער גיט יעדע וואָך
פאַר דער „פּרױהײט“ 25 סענט.

— יעדע קאָמוניסטישע צייטונג קעמפט פאַר אַלע אַרבעטער, וואָס זיינען
פאַרשקלאַפּט, — זאָגט ער ערנסט, און פאַרשרייבט אַפּ אַ נעדרוקטן ליסט
מיין בייטראָג.

2

אין אַ מאַנאַט אַרום, נאָכדעם ווי סטיוו איז געווען באַ אונדז אין הויז
און געזאַמלט געלט פאַר דער „פּרױהײט“, האָט עפעס פאַסירט מיט אים. ביז
דאָן האָבן אים ניט קיין סאך אַרבעטער געקענט. מיר האָבן גלויב געוואוסט
זיין ערשטן נאָמען, סטיוו. אָבער באלד האָבן טויזנטער און טויזנטער אַר-
בעטער אין ניו יאָרק און אַפילע איבערן גאַנצן לאַנד אויסגעפונען, אז דער

„הענדיימען“, וואָס האָט געארבעט אין דער קאָאָפּעראַטיווער קאָלאָניע אין די בראַנקס, האָט זיך פאַרדינט, אז ווין נאָמען זאָל געדענקט ווערן און געערט ווערן אומעטום.

היינט געפינען מיר באַ אונדז אין לאַנד, אין דער קאָפיטאַליסטישער אַמעריקע, אַ סאך מאָנומענטן אַף סקווערן. דאָס זיינען מאָנומענטן פון גענעראַלן אָדער פרעזידענטן, וואָס האָבן אַ סאך אויפגעטאָן פאַר די רייכע, אָבער פאַר די אַרימע האָבן זיי בלויז שלעכטס געטאָן.

אין סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט מען אַראָפּגעוואָרפן די דענקמעלער פון די צארן און גענעראַלן און מע האָט אַף זייער אַרט אַרויפגעשטעלט מאָנומענטן צו די, וואָס האָבן זייער לעבן אָפּגעגעבן דעם אַרבעטער־קלאַס. דאָסזעלבע וועלן מיר טאָן דאָ, אין אַמעריקע, ווען מיר וועלן האָבן אַ סאָוועטן־רעפּובליק. דאָן וועט אַף יוניאָן סקווער, מיסטאַמע, שטיין דער מאָנומענט פון דעם אַרבעטער־אימיגראַנט סטיוו קאַטאָוועס, וואָס האָט געטאָן זיין טייל צו העלפן באַפרייען אַמעריקע פון די רויבער, די קאָפיטאַליסטן.

ווי קומט סטיוו קאַטאָוועס קיין אַמעריקע? ווער האָט אים געבראַכט אַהער? וואָס האָט מיט אים דאָ פאַסירט? וועגן דעם וועט איר אויס־געפינען ווייטער.

3.

סטיוו איז געבאָרן געוואָרן אַף אַ פאַרם אין גריכנלאַנד. ווען ער איז נאָך קיין צען יאָר ניט אלט געווען, איז ווין טאַטע, דער פאַרמער, געשטאַרבן. די מאַמע איז איבערגעבליבן מיט אַכט קליינע קינדער. וואָס האָט זי געקענט טאָן? קיין געלט האָט דער טאַטע ניט איבערגעלאָזט. ער איז געווען אַרעם באַס לעבן און נאָך זיין טויט איז די אַרעמקייט אין הויז געוואָרן נאָך גרעסער. די מאַמע איז געווען רעליגיעז און זי האָט געטרוימט, אז איר סטיוו וועט אַמאָל זיין אַ פּרויסטער. זי וועט אים שיקן לערנען. איצט האָט זי אים געמוזט שיקן אַפן פעלד, אַרויסהעלפן די עלטערע ברידער.

אַליין איז די מאַמע אוועק אַרבעטן אַף אַן אַנדער פאַרם. באַלד האָט דער צען־יאָריקער סטיוו געמוזט פאַרלאָזן זיין היים, ווייל ער האָט געדאַרפט פאַרדינען זיין ברויט ערגעץ אַנדערש וואו, ווייט פון דער היים, פון זיין באַליבטער מוטער.

סטיוו האָט געאַרבעט פאַר פרעמדע, אַף זענל־שיפּלעך, און יעדע איבעריקע פעני געשיקט אַהיים. צו זעכצן יאָר האָט ער זיך פאַרדונגען אַף

א דאמפער, וואָס איז געפאָרן קיין אייראָפּע. ער האָט געוואָלט פאַרדינגען אַ סאָך און ער האָט שווער געאַרבעט. ער איז געווען אַ מאַטראָס, זיך אויס-געלערנט זיין אַ קוכער און אַ הייצער אַף אַ שיף. דעם קאַפיטאַן איז סטיוו האָט געפּעלן געוואָרן, נאָך מער געלט האָט סטיוו פאַר זיין אַרבעט ניט באַקומען. פּאַדקערט, וואָס ווייטער, אלץ שווערער האָט ער געמוזט אַרבעטן.

סטיוו האָט געהערט, אז אין אַמעריקע אַרבעט מען זיך אַרויף, ווען מע אַרבעט שווער. האָט ער באַשלאָסן צו פּאַרן קיין אַמעריקע.

אין יאָר 1913 איז סטיוו אָנגעקומען קיין ניו יאָרק. ער איז דאָן אַלט געווען 23 יאָר. וואָלט ער געווען אין גריכנלאַנד, וואָלט ער שוין געווען אַ כאַלדאַט. סטיוו האָט שוין דאָן געהאַט פאַרשטאַנען, אז די רייכע שיפן די אַרבעטער אין מילכקאַמע אַרײַן און אַליין בלייבן זיי אין דער היים און ווערן נאָך רייכער.

עס האָט אָבער אזוי פאַסירט, אז סטיוו האָט אין ניו יאָרק געליטן נויט און ער האָט זיך געלאָזט איינרעדן און זיך אָנגעשלאָסן אין דער ניוויי פאַר צוויי יאָר. דאָרט האָט ער אָבער אזוי געליטן פון דער מיעסער באַהאַנדלונג פון די אָפיצירן, אז ער איז אַנטלאָפּן.

סטיוו האָט ווידער געאַרבעט אַף טיפּן. אין 1921 האָט ער אָנטייל גענומען צום ערשטן מאָל אין אַ סטרייק פון די שיף-הייצערס. דאָן האָט ער ערשט פאַרשטאַנען, אז דער פּלאַץ פון יעדן רעוואָלוציאָנערן אַרבעטער איז אין דער קאָמוניסטישער פאַרטיי און ער האָט זיך אָנגעשלאָסן אין איר.

פון דאָן אָן איז סטיוו געווען באַשעפטיקט באַ פאַרשיידענע אַרבעטן. ער איז געוואָרן אַ טעקסטרייבער, ער איז געווען באַשעפטיקט אַף טיפּן, נאָך זיין וויכטיקסטע אַרבעט איז געווען די פאַרטייאַקטיוויטעט.

אין 1927 האָט ער זיך געטראָפּן אין ניו יאָרק מיט זיין אַלטן פּרײַנט דזשאָרדזש. ביידע האָבן דאָן באַקומען אַרבעט אין דער אַרבעטער קאָאָפּעראַטיוווער קאָלאָניע אין די בראָנקס. ווי איר ווייסט שוין, איז דזשאָרדזש געוואָרן דער פּיערמאַן און סטיוו — דער „הענדרײַמען“. ביידע זיינען געווען צו-פּרידן. זיי האָבן זיך געפונען צווישן אייגענע כאַוויירים און זיי האָבן גע-אַרבעט געטריי, ווייל די קאָלאָניע באַלאַנגט צו די אַרבעטער.

סטיוו האָט זיין נאַנצע פּרײַע צײַט איצט אָפּגעגעבן צו דער קאָמוניסטישער באַוועגונג. ער און דזשאָרדזש זיינען געוואָרן שטאַרק אַקטיוו אין דער יוניאָן פון זײַער פּאַך. סטיוו האָט געהאַלפּן אָרגאַניזירן אַ ברענטש פון דער איי. ע. די. אין דער קאָלאָניע. ער האָט אויך אָרגאַניזירט דעם ספּאַר-טאַקום קלוב פון גריכישע אַרבעטער. דער קלוב עקזיסטירט נאָך היינט צו-טאָג.

סטיוו האָט ליב געהאַט צו לערנען שפראַכן. ווי שטאַרק פאַרנומען ער
איז געווען, האָט ער דאָך געפונען צייט צו לערנען זיך די ענגלישע שפראַך.
ער האָט אויך געקענט שפּאַניש און איטאַליעניש. די שפראַכן זיינען אים
צונויך געקומען צו העלפן אָרגאַניזירן די אַרבעטער, וואָס האָבן גערעדט
יענע שפראַכן.

דאָס איז נאָך סטיוו געווען ווינציק. ער האָט געוואָלט אָניאָגן אין
בילדונג דאָס וואָס ער האָט ניט דערלעדנט, ווען ער איז געווען אַ קינד. ער
האָט זיך פאַרשריבן אין אַן אָונט־שול און געוואָלט שטודירן צו ווערן אַן
עלעקטרישער אינזשינער. ער האָט געטרוימט צו פאָרן אין סאָוועט־פאַרבאַנד.
ער האָט געוואָלט דערנרייבן אַזויפיל זאַכן. ער האָט ליב געהאַט דאָס לעבן,
ליב געהאַט די אַרבעט, ליב געהאַט צו קעמפן פאַר אַ נייער, בעסערער,
שענערער וועלט...

4.

אין הויף האָב איך געטראָפן סטיוו. ער האָט גערעדט צו אַ קאָאָפּע
דאַטאָר. איך האָב זיך באַגריפט מיט אים. ער האָט אויפגעהויבן די האַנט
אַלס אַ צייכן, אַז איך זאָל זיך אָפּשטעלן.

— כאַווער, אויב דו האָסט נאָר צייט, פאַרגעס ניט צו קומען צו דער
דעמאָנסטראַציע פון דער שפּיוז־אַרבעטער יוניאָן מאָרגן אָונט. מיר-וועלן
אַלע צוזאַמען אַרויספאָרן מאָרגן פונדאָנען צו מילערס מאַרקעט.

וואָס פאַראַ דעמאָנסטראַציע איז דאָס געווען? די אַרבעטער, וואָס האָבן
געאַרבעט אין גראַסעריס און אין פּרוכט־קראַמען, האָבן פאַרדינט זייער
ווינציק און זיי האָבן געאַרבעט זייער לאַנגע שטונדן. די אינדוסטריעלע יוניאָן
פון די שפּיוז־אַרבעטער האָט אָנגעפירט סטרייקס צו פאַרבעסערן די לאַגע פון
די אַרבעטער. מע האָט דורכגעפירט גרויסע פּיקעט־דעמאָנסטראַציעס. דאָס
האָט געהאַלפן. די קרעמער האָבן פאַרלאָרן ביזנעס. זיי האָבן געזען, אַז זיי
וועלן מוזן נאָכגעבן די גערעכטע פאַדערזונגען פון די אַרבעטער. עס האָט
זיך זיי ניט געוואָלט דאָס טאָן. האָבן זיי באַשלאָסן צו ברעכן די סטרייקס
מיט דער הילף פון דער פּאָליציי און די געריכטן.

איר ווייסט, אַז די געזעצן פון לאַנד דאַרפן דינען אלעמען גלייך. עס
איז אָבער ניט אַזוי. די געזעצן העלפן שטענדיק אַרויס די רייכע. האָבן די
באַסעס אַרויסגענומען אַן אינדזשאַנקשאַן קעגן די סטרייקערס, אַזוי אַז זיי
זאָלן ניט קענען פּיקעטן.

די ארבעטער פון דער קאָאָפּעראַטיווער קאָלאָניע האָבן באַשלאָסן צו העלפֿן די סטרייקנדיקע שפּיז-אַרבעטער. דער באַלעבאָס פֿון מילערס מאַרקעט, אַף 161סטער גאַס און יוניאָן עוועניו, בראַנקט, האָט ניט געוואָלט נאָכגעבן די פּאָדערונגען פֿון די אַרבעטער און ער האָט אַרויסגענומען אַן אינדזשאַנקט-שאַן, אַז מע זאָל ניט קענען פּיקעטן, אַזוי אַז די אַרבעטער זאָלן פּאַרלירן זייער ברויט. דעם אינדזשאַנקט-שאַן האָט פאַר אים אַזויסגענומען דער סאַציאַל-ריסטישער פירער טשאַרלס סאַלאַמאָן, וואָס איז אַ לאַיער. דאָס האָט געמיינט, אַז דער סאַציאַליסט העלפֿט ברעכן דעם סטרייק, אַז ער פאַרקויפט זיך צו דעם באָס מילער.

די אַרבעטער האָבן באַשלאָסן צו פּיקעטן מילערס מאַרקעט און ניט מוירע האָבן פאַרן אינדזשאַנקט-שאַן. פֿון דער קאָאָפּעראַטיווער קאָלאָניע זיינען אַרויס אַ דרייסיק אַרבעטער, צווישן זיי איז אויך געווען סטיוו קאַטוועס. ער האָט געשטימלט צופּרידן, ווי ס'איז געווען זיין נאַטור, ווען ער האָט געזען, אַז די אַרבעט ניט זיך איין.

— ניט מיר אַ פּלאַקאַט צו טראָגן. איך האָב ניט מוירע פאַר דער קעלמ. לעבעדיק, באַוויריב, אַף דער פּיקעט-ליין. ווייזט אַרויס אייער סאַלידאַריטעט צו די סטרייקנדיקע שפּיז-אַרבעטער, ס'מאַכט ניט אויס וואָס אייער אַרבעט איז! — אַזוי האָט גערעדט און גערופן סטיוו צו די אַרבעטער, וועלכע ער האָט באַגעגנט אַפֿן וועג.

ער האָט מיטאַמאָל דערזען אַ קאָאָפּעראַטאָרע, וואָס איז גענאַנען מיט איר קינד אַהיים. ער איז צו צו איר מיטן פּלאַקאַט אין האַנט און געוואָנט:

— כאַווערטע, איך בין היינט ניט געווען באַ אייך, ווייל איך האָב געדאַרפט באַשטעלן נייע קראַנען פאַר אייער וואַנע. ניט געזאָרנט, די ערשטע זאָך מאַרגן פֿרן, וועל איך זיין באַ אייך. וואָס מאַכט די בייבי? אַ, זי איז שוין אַ גרויסע טאַכטער. נוד-באי, מיר נייען פּיקעטן. אַ שאַד, וואָס איר קענט ניט מיטגיין.

סטיוו האָט זיין וואָרט ניט געהאַלטן, ווי מיר וועלן עס שפּעטער זען.

5

די אַרבעטער זיינען אָנגעקומען צו מילערס מאַרקעט פאַרנאַכט, ווען-מע ניט פֿון דער אַרבעט. אַרום דעם מאַרקעט זיינען געשטאַנען פּאָליסלייט מיט זייערע קלאַבס. זיי זיינען געווען ביז און אָנגעפרעסן.

די ארבעטער האָבן באַשלאָסן אָפּצוהאַלטן אַ מיטינג קעגנאיבער. איינער
האָט זיך אויפגעשטעלט אַף אַ בענקל און אָנגעהויבן רעדן וועגן דעם סטרייק.
באַלד איז צוגעקומען אַ פּאָליסמאַן, זיך דורכגעשטופט צווישן אוילעם און
אויסגעשריען: — העי, האָסט אַ פערמיט?

דער רעדנער האָט אים געענטפערט: — מיר האָבן אפגערוּפן אין פּאָליס-
סטאַנציע, אז מיר וועלן דאָ אָפהאַלטן אַ מיטינג. קיין פערמיט דארפן מיר ניט.

דער פּאָליסמאַן איז אוועקגעגאַנגען צוריק אַף דער צווייטער זייט, צום
מאַרקעט. דער באַלעבאָס פון מאַרקעט האָט אים אַריינגערופן צו זיך און
עפעס מיט אים גערעדט. באַלד איז דער פּאָליסמאַן אַרויסגעקומען און ווידער
צוגעקומען צום מיטינג, וואָס איז געוואָרן גרעסער.

ווייזט אויס, אז דער באַלעבאָס האָט אים געהייסן צעטרײַבן דעם מיטינג,
ווייל דאָס האָט אים געשטערט אין זיין געשעפט. (דער פּאָליסמאַן, וואָס
ווערט אויסגעהאַלטן פון דעם בירגערס נעלט, דינט אָבער בלויז די אינטערעסן
פון די באַלעבאָטיים.)

דער פּאָליסמאַן איז פלוצלונג צוגעגאַנגען צום רעדנער און אים געוואָלט
מיט איין האַנט אַראָפּשלעפּן פון בענקל און מיט דער צווייטער האַנט אים
דערלאַנגען מיטן קלאָב. פאַרוואָס? ווייל אזוי האָט דער באַלעבאָס פון
מאַרקעט געוואָלט. דאָס האָט אויפגערעגט די ארבעטער, וואָס האָבן זיך
צינגעהערט צום רעדנער.

סטיוו קאַטאוועס איז געווען אַ שטילער מענטש. נאָר ער האָט ניט
געקענט שטיין און צוקוקן ווי מע שלאָגט אַן ארבעטער, אַ כאַווער. סטיוו
איז צוגעלאָפן צום פּאָליסמאַן און געשטעלט זיך צווישן אים און דעם רעדנער.

— דו האָסט ניט קיין רעכט אים צו שלאָגן. ער איז קיין פאַרבּרעכן
ניט באַגאַנגען. — אזוי האָט סטיוו געזאָגט צום פּאָליסמאַן. נאָר דער פּאָליס-
מאַן האָט געוואָלט אַ זעץ טאָן סטיוון מיטן קלאָב איבערן קאַפּ. סטיוו האָט
זיך פאַרטיידיקט, דערלאַנגט דעם פּאָליסמאַן אַ שטופּ צוריק. דער פּאָליסמאַן
האָט ווידער געוואָלט דערלאַנגען סטיוון מיטן קלאָב איבערן קאַפּ. סטיוו האָט
אַ כאַפּ געטאָן דעם קלאָב און אים אוועקגעוואָרפן.

מיטאַמאַל איז דער באַלעבאָס מילער אַרויס פון דער קראַם און ער האָט
געשריען צום פּאָליסמאַן:

— שים! שים אין זיי אלע!

די ארבעטער האָבן זיך ניט געוואָלט שלאָגן. זיי האָבן געוואָלט געוויינען

דעם סטרייק, סריגן מער נעלט פאר זייער ארבעט און ארבעטן ווינציקער שטונדן.

נאך אַט האָבן די פּאָליסלייט און די דעטעקטיווס, וואָס האָבן זיך געפונען באַ דער קראָם, אַרויסגעצויגן זייערע רעוואָלווערן און אַן אַ וואָרנונג אַנ־ געהויבן שיסן אין די מענער און פרויען אַרבעטער, וואָס האָבן דורכגעפירט דעם מיטינג.

די אַרבעטער האָבן אָנגעהויבן לויפן, די קוילן האָבן זיי גאַכנעיאָנט. די קוילן זיינען געווען שנעלער. אַ קויל האָט געמראָפּן איין אַרבעטער, בלוט האָט זיך געגאַסן פון אים און באַפּלעקט דעם טראָטואַר. אַ קויל האָט גע־ טראָפּן אַ צווייטן און ער איז אוועקגעפּאַלן, נאָך אַפּ אַלע פיר דערקראַכן צו אַ הויז.

און אַט איז געפּאַלן נאָך איינער, וואָס האָט געמראָפּן אַ פּלאַקאַט און דער פּלאַקאַט איז געפּאַלן מיט אים. דאָס איז געווען סטיוו קאַטאָועס. ער האָט זיך אויסגעצויגן אַפּן טראָטואַר און זיך ניט געקענט רירן פון אַרט.

דאָן איז געוואָרן שטיל. דער מיסטער מילער איז אַריין צו זיך אין קראָם און אַרויסגעקוקט. אַ פרוי איז צוגעלאָפּן צו דעם לינגנדיקן סטיוון, איינשטעלנדיק איר לעבן, און געפרוואווט אויפהייבן זיין קאַפּ. זי האָט אויס־ געטאַן איר מאַנטל און געוואָלט אַרומוויקלען דעם קרעכצנדיקן סטיוון. אַ פּאָליסמאַן איז צו צו איר און זי גראָב אוועקגעשמויסן.

די פּאָליסלייט האָבן סטיוון אַריינגעשלעפּט אין אַ דראַג־סטאָר. ווען דער פּאַטראָל־וואַגן איז אָנגעקומען, האָבן זיי סטיוון אַריינגעוואָרפּן אין אים און דער פּאָליסמאַן האָט אים נאָך אַ בריק געטאַן מיטן פּוס. סטיוו האָט געשוויגן...

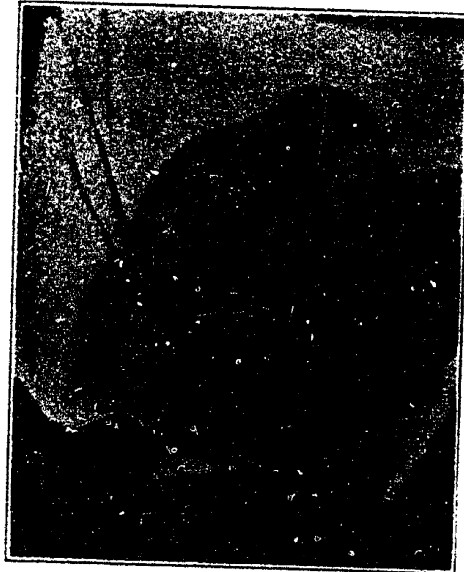
6

אַכט טעג און אַכט געכט איז סטיוו געלעגן אין שפיטאַל. מע האָט צו אים קיינעם פון זיינע פּריינט ניט צוגעלאָזט. בלויז אַ פּאָליסמאַן איז גע־ שטאַנען לעבן זיין בעט. האָבן זיי מוירע געהאַט אז סטיוו וועט אַנטלויפן? זיי האָבן געוואוסט, אז ער וועט באַלד שטאַרבן. נאָך עס האָט געהייסן, אז סטיוו איז דער אַרעסטאַנט, דער שולדיקער. ניט דער פּאָליסמאַן וואָס האָט אים דערמאַרדעט, ניט דער באַס מילער, וואָס האָט געהייסן שיסן, נאָך דער אַרימער סטיוו, וואָס איז געקומען העלפן זיינע כאַוויירים־אַרבעטער געווינען זייער גערעכטן סטרייק...

ערשט ווען דער דאקטאר האָט געזאָגט, אז ס'וועט האָלט באַם שטאַרבן.
האָט מען צוגעלאָזט צו אים זיין פּרײַנט. דאָס איז געווען פּרײַטיק נאַכט,
יאַנואַר דעם 24סטן, 1930. ס'וועט האָט געוואוסט, אז ער שטאַרבט און ער
האָט געזאָגט צו זיין פּרײַנט:

— איך שטאַרב, כאַווער. זאָג די באַווירטן, אז זיי זאָלן פאַרזעצן דעם
קאַמף — אָרנאַניזירן די אַרבעטער.

ס'וועט דער „הענדרמען“, האָט מער נישט פאַרריכט קיין סינקס אין קאָר
אַפּעראַטיוו, מער נישט ליכטיק געמאַכט אונדזער וואוינונג, ווען די עלעקטריק
איז קאַליע געוואָרן.

ס'וועט קאַטאַוועס אַפּן טויטן-בעס

נאָר זיין טויט האָט אויפגעפּנט די אויגן פּון טויזנטער און טויזנטער
פאַרפּינצטערטע אַרבעטער און זיי געוויזן אַ נייַ ליכט, אַ ליכט פּון קאַמף פאַר
זייער באַפּרייאַונג.

דעם געקסטן טאָג, שאַבעס, האָבן זיך טויזנטער אַרבעטער פּון ניו יאָרק
פאַרזאַמלט לעבן סיטי האָל צו פּראָטעסטירן צום מעיאָר קעגן זיינע מערדערישע
באַליסלייט.

דער טשיף פון דער פאליס פון ניו יארק איז דאן געווען גראווער וועילען,
וועלכער איז פריער געווען דער מענעדזשער פון דער גרויסער וואנאמיסער
דעפארטמענט סטאר, וואָס פארשקלאפט טויזנטער ארבעטער.

גראווער וועילען האָט געמיינט, אז ער וועט אלע ארבעטער פון ניו יארק
קענען באהאנדלען אזוי ווי זיינע שקלאפן אין וואנאמיסערס. ער האָט נע-

זאָגט, אז ער וועט ניט דערלויבן צו האָבן קיין דעמאָנסטראַציעס אָדער גאָסן-
מיטינגען. ווען מע האָט אים געזאָגט, אז דאָס געזעץ פון די פאראייניקטע
שטאַטן דערלויבט יאָ צו האָבן פרייע דעמאָנסטראַציעס, האָט ער געענטפערט:
— באַ מיר איז דאָס געזעץ אין פאליסמאַנס קלאָב.

די דעמאָנסטראַציע לעבן סיטי האָל, האָט געוואָגט וועילען, וועט ניט אפגעהאלטן ווערן. נאָר ער האָט געמאַכט אַ טאַעס. צוויי הונדערט קאָפּס און אַ סאָך דעטעקטיווס האָבן געהיט דעם סיטי האָל. איבער טויזנט מענער און פרויען און קינדער זיינען געקומען פּראָטעסטירן קעגן דעם מאָרד אַז דעם אַרבעטער קאַטאַוועס. דערנער האָבן גערערט. פּאָלים האָט געשלאָגן. די הייטער האָבן געטריבן דעם אוילעם, נאָר באלד האָט אַ דערנער ווידער גערעדט און די פּאָליציי האָט ווידער געשלאָגן. איבער אַ יאָ האָט אָנגעהאלטן דער פּראָטעסט. וועילען האָט אויסגעפונען, אז אַרבעטער זרעקן זיך ניט אָפּ פאַר זיינע מערדער־פּאָליסטייט.

7

די קאָמוניסטישע פּאַרטיי האָט זיך גענויט צו באַערהיקן איד געטרויען מיטגליד סטיוו קאַטאַוועס. ניט באַוויינען אים, נאָר ווייזן אַ ביישפּיל פאַר אלע אַרבעטער, ווי עס איז געשטאַרבן אַ קעמפּער, טוענדיק זיין פּראָלע־טאַרישע פּליכט.

פּאָלים קאַמישאַנער גראָווער וועילען האָט ניט געוואָלט געבן קיין פּערמיט דורכצופירן די לעוויע איבער די גאַסן פון ניו יאָרק. ער האָט געוואוסט, אז מיליאָנען מענטשן וועלן געדענקען מיט ליבע קאַטאַוועסעס נאָמען און זיין אייגענער נאָמען וועט פאַרשטאַלטן ווערן.

די קאָמוניסטישע פּאַרטיי האָט געוואָגט, אז די אַרבעטער וועלן באַערן קאַטאַוועסן — דעם געפאַלענעם קעמפּער, און זיי וועלן מאַרשירן צו דער לעוויע — יאָ פּערמיט, צי ניט פּערמיט. און אזוי איז טאַקע געווען.

די קאַפיטאַליסטישע צייטונגען פון ניו יאָרק האָבן געוואָלט אָפּשרעקן ביי מענטשן, האָבן געוואָלט מע זאָל וואָס שנעלער פאַרנעמן וועגן קאַטאַוועסן. זיי האָבן געשריבן, אז מע זאָל ניט מאַרשירן, ווייל ס'איז קיין פּערמיט ניטאָ. זיי האָבן געשריבן, אז גראָווער וועילען האָט אָנגעגרייט מאַשינ־ביקסן...

די אַרבעטער זיינען געקומען. איבער פּופּזיק טויזנט אַרבעטער זיינען געקומען באַגלייטן סטיוו קאַטאַוועסן. די פּאָליציי מיט וועילענען זיינען אויך געקומען — מיט זייערע בלעקדזשעקס און פּיסטאָלס. דער יוניאָן סקווער האָט ניט געקענט אַרויפנעמען אזויפיל אַרבעטער.

— זע נאָר! צו דער לעוויע פון אַ פּראָסטן אַרבעטער זיינען געקומען אזויפיל טויזנטער מענטשן! ווער איז ער געווען? וואָס האָט ער געמאַן? — אזוי האָבן די צייטונגען געשריבן מיט פאַרדרוס.

וואָס האָט דאָן געטראַכט דער באַס מילער? וואָס האָט דאָן געקלערט
דער מערדער־פּאָליסמאַן הערי קירין, וואָס האָט דערשאַסן קאַטאַוועסן?
קאַטאַוועסעס נאָמען איז געווען אַף אַלעמענס ליפּן, אין אַלעמענס הערצער.

דער טויט־מאַרש האָט זיך אָנגעהויבן. פּאַרויס האָט מען געטראָגן דעם
טויט־קאַסטן, דראַפירט אין רויט, מיטן סערפּ און האַמער אויסגעגייט. פּאַרויס
זיינען געגאַנגען קאַטאַוועסעס צוויי ברידער, טשאַרלס און פּאַל. פּאַרויס
איז אויך געגאַנגען קאַטאַוועסעס בעסטער פּריינט דזשאַרדזש.

געגאַנגען זיינען אַרבעטער, אַלט און יונג. אַמעריקאַנער, אידן, איטאַל־
ליענער, גריכן, דייטשן. אַלע וואָס האָבן געהאַט קעמפּעריש בלוט אין זייערע
אַדערן. געגאַנגען זיינען ווייסע, גענערס, כינעזער. מע האָט געזונגען דעם
„אינטערנאַציאָנאַל“ און אַנדערע רעוואָלוציאָנערע לידער. מע האָט געוואָרפן
לאָזונגען צו די אַרבעטער וואָס זיינען געשטאַנען אַף די טראַטוואַרן. מע האָט
פּראָטעסטירט קעגן וועילענס מערדער־פּאָליסלייט. די פּאָליס האָט געהערט
און געשוויגן. זיי האָבן געוואוסט, אַז די פּופציק טויזנט אַרבעטער האָבן ניט
קײן מוירע פאַר זיך.

אזוי האָט זיך די לעווייע געצויגן איבער דער לענג פון ניו יאָרק.
מיליאָנען מענטשן האָבן געזען און דערפילט, אַז סטיוו קאַטאַוועס וועט ניט
פאַרגעסן ווערן, אַז ער וועט בלייבן לעבן אין די קאַמפּן פון די אַרבעטער
פאַר אַ סאָוועט־אַמעריקע.

היינט־צוטאָג געפינען זיך אַ סאך אָרגאַניזאַציעס אין אַלע טיילן פון
לאַנד וואָס רופן זיך אַפן נאָמען פון סטיוו קאַטאַוועס. מיר האָבן סטיוו
קאַטאַוועס ברענטשעס פון אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער אָרדן, קינדער־
ברענטשעס, ברענטשעס פון דער איי. על. די. און אַנדערע.

מיר ווייסן, אַז עס וועט ניט דויערן לאַנג און מיר וועלן דערגרייכן דאָס,
פאַר וועלכן סטיוו האָט זיין לעבן אָפּגעגעבן. אַמעריקע וועט ווערן דאָס
לאַנד פון די אַרבעטער און פאַר די אַרבעטער.

דער נאָמען סטיוו קאַטאַוועס וועט דאָן זיין צווישן די העלדן פון לאַנד.
מע וועט אַ נאָמען געבן גאָסן נאָך אים. מע וועט אים שטעלן מאָנומענטן.

דער אַרבעטער־קלאַס וועט זיינע העלדן ניט פאַרגעסן. דער אַרבעטער
סטיוו קאַטאַוועס איז ניט געשטאַרבן אומזיסט. מיר וועלן פאַרזעצן זיין אַרבעט.

פארלאג אינטערנאציאנאלער ארבעטער ארדן

שול-ביכער :

פאליטיש-געזעלשאפטלעכע ביכער :

דער אינטערנאציאנאלער ארבעטער-ארדן

געשיכטע, אויסגאבן, צילן, פון מ. אלגין. 58 זייטן. פריז 25 סענט. פאר ברענשעס פון אינט. ארב. ארדן 10 ס.

סאזיעטן-פארבאנד בויט סאציאליזם

פון מלך עשמיין. מיט אילוסטראציעס (128 זייטן). פריז 35 סענט. פאר ברענשעס פון א. א. א. 15 סענט.

סאציאלע פארזיכערונג

(אין אמעריקע און אנדערע קאפיטאליסטישע לענדער, און אין סאזיעטן-פארבאנד). פון י. אלמאזאוו. 96 זייטן. פריז 40 סענט. פאר ברענשעס פון אינט. ארב. ארדן 15 סענט.

די מלחמה-געפאר

פון אלעקסאנדער ביטלאן. 78 זייטן. פריז 20 סענט. פאר ברענשעס פון אינטערנאציאנאלן ארב. ארדן 10 סענט.

קאפיטאליזם—סאציאליזם—קאמוניזם

א קורס פון 15 לעקציעס. 96 זייטן. פריז 50 סענט. פאר מיטגלידער פון אינטערנאציאנאלן ארב. ארדן 25 ס.

רעוואלט מאמענטן אין דער

אמעריקאנער געשיכטע

פון י. סולטאן. 128 זייטן. פריז 50 סענט. פאר אנדזערע מיטגלידער 30 ס.

פאלעסטינע, די אראבער,

דער ציוניזם

פון מ. נאוווק. 158 זייטן. פריז 50 סענט. פאר אנדזערע ברענשעס 25 ס.

קלאסנקאמפן אין אלטערטום

פון קלמן מרמר. 432 זייטן. פריז \$2.00. פאר אנדזערע ברענשעס \$1.00.

ארבעטער שול — פארן ערשטן יאר צוזאמענגעשטעלט פון א. מיזל און ב. פרידמאן. 160 זייטן, געבונדן. פריז 60 סענט. פאר שולן 30 סענט.

ארבעטער שול

פארן צווייטן יאר. צוזאמענגעשטעלט פון א. מיזל און ב. פרידמאן. 160 זייטן, געבונדן. פריז 70 סענט. פאר שולן 35 סענט.

ארבעטער שול—פארן דריטן יאר

צוזאמענגעשטעלט פון ב. פרידמאן. 192 זייטן, געבונדן. פריז 80 סענט. פאר שולן 40 סענט.

ארבעטער שול—פארן פערטן יאר

צוזאמענגעשטעלט פון ג. קאפענעקין און מ. שיפריס. 208 זייטן, געבונדן. פריז \$1.00. פאר שולן 50 סענט.

שטאט

פארן דריטן און פערטן לערניאר. פריז 25 סענט. פאר אנדזערע שולן 15 ס.

אנדזער שול

פארן דריטן און פערטן לערניאר. פריז 25 סענט. פאר אנדזערע שולן 15 ס.

אמעריקע

פארן 4טן לערניאר (64 זייטן). פריז 25 סענט. פאר אנדזערע שולן 15 ס.

ערשטער מיי

פארן דריטן און פערטן לערניאר. פריז 10 סענט. פאר אנדזערע שולן 5 סענט.

צום נייעם לעבן

פארן דריטן לערניאר (96 זייטן). פריז 35 סענט. פאר שולן 15 סענט.

זמער נאזעמבער

פארן 4טן לערניאר (96 זייטן). פריז 35 סענט. פאר אנדזערע שולן 15 ס.

ארבעט און קאמף

פארן דריטן און פערטן לערניאר. פריז 40 סענט. פאר אנדזערע שולן 15 ס.

